

REVISTA ORĂȘTIEI

ABONAMENTELE:

Pe 1 an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 50 cr.; pe 4 luni 1 fl.
Pentru România și străinătate 4 fl. la an.
Manuscris nu se înapoiază. — Scrisori nefrancate
nu se primesc.
Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă

EDITOR AL FOII:

Aurel Popovici-Barcianu, director.

PROPRIETATEA

Institutului tipografic „Minerva” în Orăștie.

INSERTIUNILE:

Un șir garmond prima-dată 5 cr., a 2-a oară
4 cr., a 3-a oară 3 cr. și timbru de 30 cr.
Atât banii de abonament cât și pentru inserțiuni, sunt
a se trimite la adresa: „Minerva” institut tipografic
în Orăștie (Szászváros).

Invăța-vom și noi?

In pricina cu orașul Fiume, guvernul unguresc își pune botul pe labe.

Ce s'a întâmplat adecă? A voit să întindă și asupra orașului acestuia vre-o 19 legi ungurești, cari pe Fiume nu-l obligau, având drepturi mari autonome, de a-și regula acele treburi prin legi și regulamente proprii, făcute de reprezentanța sa. Reprezentanta s'a împotrivit. Bánffy i-a zis însă: musai! Dar Italienii din reprezentanță, mândri de drepturile și de neamul lor, au răspuns lăpădând toți, 47, cu primarul în frunte, slujbele primăriei, decât să se supună și să fie ei îndeplinitorii unei siluiri atât de îngâmfate, și au pornit un șir de proteste și demonstrațiuni de toată frumusețea, ridicând întreg orașul în picioare, ca o mare infuriată!

La început Bánffy dădea cu pintenii în pământ și zicea că nu-i nimic, că are să facă el în oraș alegeri noue și în locul naționaliștilor eștiți, are să vire în reprezentanță tot mameluci de-ai sei!

Fiumanii însă așa s'au pregătit de luptă, că om să fie și putere să aibă cine să poată străbate printre ei și să-i abată dela alipirea cătră conducătorii lor cei buni, din fost'a reprezentanță!

Și a văzut Bánffy că aci are de lucru cu bărbați, hotărâți și eroi, și că răsunetul ce îl fac în Italia isbiturile lui turcești în orașul Fiume, numai de bine nu-i pot fi, și acum bate în retragere! A dat anume poruncă guvernului orașului, ca noile alegeri pentru reprezentanță, să le lase totuși libere, după voia cetățenilor. De silă ca de voe bună. Și nu cum avea întâiu de gând, să le conducă cu „teremțete”...

Sau, poate fi și asta, vrea să fie vulpe șireată. Iși va fi zicând: legile am

dat ucuz să fie întinse și asupra orașului lor. Acum mă fac »drept«, »liberal«, »bun« cu ei, doar' îi împlăzesc ca intrând ear' în reprezentanță, să nici nu bage de seamă și să se deprindă cu noua stare. Dar' nici Fiumanii nu-'s copii: intrând de nou în reprezentanță din voia poporului lor, sigur vor lua earași poziție contra aplicării acelor legi, date orașului lor fără voia lor!

Dar' noi Românii, din toate câte se petrec în jurul nostru: din lupta măreață a Italianilor din Fiume contra guvernului unguresc, din ridicarea bărbătească a Sașilor contra aceluiași guvern, din lupta națională pe viață și pe moarte în Austria, — invăța-vom și noi ceva?

Înțelege-vom odată și noi, cărturari și popor deopotrivă, că cel-ce vrea să ajungă o soartă mai bună, să dobândească drepturi și onoare națională, trebuie să lupte și să jertfească, cum o fac atâția în jurul nostru chiar în aceste zile în cari noi stăm cu mâinile în sin?

Fișpanul Szentkeresztli — lăpădat!

Sâmbăta trecută „status“-ul bisericii catolice maghiare din Ardeal (un fel de congres al ei) și-a ținut adunarea generală la Cluj.

Intre cei aleși în „status“, era și fișpanul nostru, bar. Szentkeresztli.

Cum însă acest baron, deși catolic și el, s'a purtat atât de urît față de episcopul, tot catolic, Majlát, când cu venirea lui la Deva, că a pus mai presus căciulirea de mameluc față de guvern, ca stima față de propria biserică, și a făcut de i-a stricat aceluia toată primirea, — „status“-ul, drept palmă morală, l'a lăpădat din sinul său pe închinătorul lui Bánffy, și nu l'a mai ales în locul de onoare ce până aci îl avea!

Încă prea domoală pedeapsă pentru o astfel de apostasie!

Ungurii nostri „Memorandiști“.

In adunarea de Sâmbăta trecută a „status“-ului catolic din Cluj, la propunerea chiar a baronului Josika, minisru à latere pe lângă M. S. Impăratul, s'a hotărît, ca, în fața încercării guvernului de-a smulge școalele din mâinile catolicilor și a le administra el, să înainteze o rugare de-adreptul la M. S. Impăratul-Rege, cu încungiuirea guvernului, prin care să-l roage pe M. Sa ca să apere acest drept al bisericii față de atacul guvernului (adecă să nu-i dea voe guvernului, când acesta va cere prea înalta încuviințare pentru a aduce legea de luare a școalelor).

Curat politică „memorandistă valachă“... Când Românii însă, tot așa, ba de zece-ori mai cu drept, năcăjiți pe același guvern „liberal“ au făcut acest drum „de-a dreptul“ la Viena, cum țipau toți, buni cu nebuni, că încungiu-rând calea oficioasă, au „tradat patria“, și cum aplaudau ca smintiți când pentru acest lucru comitetul național fu aruncat întreg, dintr'o răsuflare, în temniță!

Pe noi însă altceva are să ne privească și mai deaproape!

Catolicii cari acest lucru l'au hotărît la Cluj sânt — Unguri.

Guvernul care vrea să le conducă el școlile mai departe, e și el — unguresc.

Și totuși câtă teamă i-a cuprins pe Ungurii catolici de zilele când ei s'ar putea trezi fără școli confesionale!

Nu în mâna Românilor ar trece acele școli, nici în a Neamțului, nici în a Muscalului, ci tot în a fraților lor (de cei fără credință însă, ca baronul Szentkeresztli și soții), — și eată până unde sar ei în apărarea școalelor confesionale!

Înțelege-vor frații nostri Români, poporul întreg, și din acest fapt, însemnătatea școalelor confesionale pentru noi, prin pierderea căroră nouă nu numai confesiunile ne sânt scur-tate în dreptul lor, ci și neamul atacat în temelțiile sale?

Cum puteți sta dară cu mâinile în sin voi fraților dela Sâmpetru, de pildă, și din multe

alte comune, lăsând să vi-se scufunde naia școalei sub ochii vostri (precum ni-se spune în corespondența de mai jos)! Și încă între împregiurări când ați putea-o mântuți!

Rușine mare pe voi și pe noi toți pentru așa de puțină pricepere!

Ne întrec Sașii!

Ne întrec? Ne-au întrecut!

Nu numai bărbații lor politici, cu întreg poporul după ei și cu deputații în frunte, ci și căpeteniile lor bisericesti au sărit în contra atacului diavolesc de-a răpi comunelor numele lor străbune spre a le împăna cu pocitanii maghiare!

Foile lor, moderate și intransigente, s'au unit, și într'un cor au glăsuț!

O solidaritate ce le face onoare au dovedit concetățenii Sași!

Eată, într'adevăr, pașii lor:

Consistorul săsesc mai întâi ca toți a hotărît, ca să facă în contra noului plan de lege un protest la sfatul de ministri, arătând că prin acea lege s'ar vătēja adânc drepturile autonome ale bisericii și școalei, virîndu-i în documente și cărți o limbă străină, fie deocamdată și numai în numirea comunelor.

Brav consistor!

Orașele săsești și ele, pe rînd, în frunte cu Brașovul și Sibiuul, în adunările reprezentanților lor au luat hotărîri de protestare contra maghiarizării numelor lor străvechi.

Atât primarul Brașovului cât și al Sibiuului au făgăduit sărbătorește să tacă toți pașii ce le stau în putință pe lângă guvern să-și retragă planul.

Când în Brașov se desbătea chestia asta, Dr. Lurz, naționalist înflăcărat, conducătorul »verzilor«, a propus:

Ca toate comunele, pe rînd, să aducă hotărîri de protestare, apoi congregațiile comitatelor, și pe deasupra să înainteze în numele orașelor și al poporului un Memorand la M.

FOIȚA „REVISTEI ORĂȘTIEI“

AMURG

III

De-alungul tăcutelor uliți
In ciasul de-amurg me petrec
Ironic, priviri pânditoare,
In zîmbetul cărora trec.

Tot sângele-mi fierbe în față
De-atîta necaz ce îndur
Ear' fetele rid pe la geamuri...
Eu făr'a privi împrejur

Ghicesc că vre-una arată
Cu mâna spre tristul erou.
...Trec iute, să nu mă ajungă
Al risului grabnic ecou.

In capăt e casa iubitei:
In dreptul ferestrei de-ajung
Las pasul domol să mă poarte
Și chinul să-mi fie mai lung.

Tot sângele n vine-mi îngheață
Nu teama privirilor — dar'
Că nimeni nu e să mă vadă,
Nu-i nimeni să ridă măcar!...

Ci trec — ca n deșert pelerinul
Ce cată zadarnic o stea —
Doar' palide foi ravășite
Mai numără trecerea mea.

Tristis.

Omul pășit.

Chip și graiu din...

Vesela grădina
Cu pomi roditori
Și mândri feciori... (Bucovina).

Mult s'a mai judecat badea Nichifor dela Fălcau, pe la căntălăriile împărătești pentru bucățica de poiană și pădure ce o avea colo pe muntele Staro-Obcinei; dară toate de geaba. Pe semne așa era scris la pravila stăpânirii, că bietul țeran să nu poată fi megieș cu moșile mănăstirilor, de când oamenii împărăției nemțești erau puși să păzască moștenirea rămasă dela vechii Domni ai Moldovei și îl necăjau ba cu hotarul, ba cu dijma, ba cu birul nou, până-ce a simțit săracul om unde era pricina și că vreau să-i ia tot.

Și bătea badea Nichifor de vr'o cincisprece ani încoace drumul dela Fălcau la țirgul Rădauțului și nu era scriitorăș pe acolo, care să nu-i fi făcut câte o jalbă. Și de atâtea hârtii date pe la căntălării i-se subțiasse punga și i-se îngrise degetul de crucile cu cerneală mai rău ca la pisarul din sat, și bietul creștin tot nu dovedea cu judecata și cu plata ștampilor cu care ar fi putut să lipească cărare cât era drumul de lung dela Fălcau și până la Staro-Obcina. Până-ce într'o zi s'a îndurat unul din domnii dela țirg și i-a spus că zadarnică îi este toată strădania și judecata și doar' numai o jalbă la prea milostivul împărat îl poate mântui de strîmbătate.

Și cum s'a întâmplat, că tocmai pe atunci prinse să umble vestea printre oameni că are să vie împăratul în țară și că cine are câte o durere și nedreptate să meargă până la orașul Cernăuți, că mila împărătească e mare și împacă pe toți numai să poți străbate la dinsa.

Ce a făcut omul nostru?... A pus desagii pe iapa sa bătără, și cu jalba în sin a plecat la drum; și după o cale obositoare de patru zile eacă-l la malul Prutului, sub zidurile Cernăuțului. Orașul însă gema de cătănime, în-cât abia a aflat casa diaconului Tarase de loc din Fălciu, unde a și tras în gazdă. Și l'a povățuit părintele Tarase să vie a doua zi de cu noapte la litie la biserica cea mare, că are să-i găsească poate un locușor unde să poată sta ascuns până hât încolo când a încunjura oștirea biserica și a sosi în urmă și împăratul, cum era adecă hotărît de înainte ca să fie toate în ziua ceea.

A sărutat badea Nichifor părintelui mâna și după-ce s'a rugat și închinat pe la toate icoanele, l'a băgat diaconul sub podețul de scânduri ce-l ridicase meșterii de cu seara încă chiar la intrarea bisericii. Acest podeț îl îmbrăcaseră acum cu covoare și scoarțe scumpe ca să poată sta deasupra căntăreții și clericii bisericii și nimeni nu era harnic să-l vadă sau să-l aibă în prepus pe Nichifor, cum ședea ghemuit dedesubt și aștepta sosirea împăratului cu bătaia strașnică a inimii. Și eată că a pornit a împușca din armași și a suna din trîmbiți și alaiul împărătesc cu cei mai aleși din norod a intrat încet în sobor. Pe omul nostru îl treceau sudorile de

frică, dar' sta molcum, căci îi dăduse diaconul grija ca să nu se urnească, până nu s'a zgătăi covorul din fața lui. A trecut apoi mai bine ca un cias, și numai ce aude din nou mișcare, pași, glasuri, și când încep a cănta clericii deasupra capului său, eată că se bate marginea scoarței de dinaintea lui. Și își face ispititul Nichifor repede cruce și năvălește din întunerecul ascunsului la lumina zilei și amețit de strălucirea fețelor din prejurul său, neștiind care o fi împăratul, cade în genunchi fără putere și cu ochii orbiți. Și eată că un om în strae oficerești, cu pene verzi pe coif și plin de stele și cruci pe la piept, se pleacă cătră el și îl întreabă:

— Ce ai?

Badea Nichifor își vine atunci în fire și băgând mâna în sin, scoate condicuța sa de dăjdii legată într'o naframă, și începînd a desface nodurile cu degetele, izbucnește în lacrimi și plâns amar, încât a perit zîmbetul de pe buzele tuturor căți priveau la desnădejduțul țeran, cum ducea acum naframa la gură, ca să destacă cu dinții un afurisit de nod ce mai rămăsese. Impăratul însă a stat cu răbdare, până a scos omul condicuța din naframă și jalba din condicuță. Și a luat hârtia din mâna lui badea Nichifor și... dreptate i-a făcut după mila împăraților, când cugetă adecă și ei că mila trebuie să facă. Căci mila cum i-se făcuse împăratului de badea Nichifor când l'a văzut udând cu lacrimi jalba din naframa sa incioturată, nu i-a fost poate de când stăpânea el țara noastră.

Oamenii însă cari erau de pază pe lângă împăratul și sftinicii sei, când s'a întâmplat

Sa împăratul, dus de o deputațiune monstră (cum și-au dus Români Memoriul lor)!
 •Trebuie să nu uităm că în această țară este un loc mai înalt, înaintea căruia nu înzadar au răsunat unele plângeri! Trebuie să pășim năntea Regelui și să-i reimprespătam trecutul glorios al Casei de Habsburg, care e strâns legat de viața orașelor noastre! — zicea dl Dr. Lurz.

În Sibiu s'a ținut Dumineca trecută adunare mare populară, pentru cercul electoral Cristian—Sibiu, protestând sârbătorește și bărbătește!

Asemenea adunări de alegători s'au convocat în Brașov pe 2 Decembrie, în Cisnădie pe 5 Dec., în Nocrichiu și în Sighișoara tot în 5 Dec. (mâne).

La Orăștie s'a ținut în 28 Nov. ședința comitetului cercual electoral, cum însă aici e deputat Noposa și cercul în majoritate român, nu s'a hotărât convocarea unei adunări, dar comitetul săsesc a luat din parte-i o hotărâre de protestare în cauză!

Cu un cuvânt, Sașii se poartă bine și ca cercuri de alegători și ca orașe singuratic!

Comunele săsești au și început să dea ascultare comandei ce le vine dela conducătorii lor: au început să protesteze oficios contra planului de maghiarizare a numelor lor! Se conchiamă reprezentanțele comunale și, la propunerea unui membru, iau hotărâri de protestare!

Eată cum țin frații adevărați și pricepuți laolalt!

Unde sunt ale noastre primării? Rugându-le să facă și ele, așa, ar începe primării a tremura de frică și de... neștiință!

PACEA LUMII

Tulburări în Üsküb.

Când, într'un viitor poate nu prea îndepărtat, va veni încă vremea la „împărțirea pâinii“ în răsăritul Europei, Sârbii și Bulgarii se vor lua ear' rău de cap pentru Macedonia. Și unii și alții ar voi s'o aibă. Și fiind acum încă în stăpânire turcească, fiecare ar vrea s'o «pregătească» așa, ca la ziua potrivelii, să fie el tare și mare în ea. Sârbii ar vrea s'o sârbescă, Bulgarii s'o bulgărească, și așa, popoare surori, se mănă unele pe altele și se înveninează pentru lucruri ce nici nu-s a lor. Turcul viclean le dă și unora și altora (și și Românilor) împintenări că ba vouă, ba vouă, s'ar conveni, căci îi vine bine să fie ură și nu bunăînțelegere între popoarele vecine lui, fiindcă de-ar ținea

laolaltă aceste popoare, nu i-ar merge păgânului trebile așa bine!

Eată ce s'a întâmplat în 27 Nov. Palatul arhimandritului sârb din Üsküb a fost atacat de o ceată mare de Bulgari înfuriați, care cu petri i-au spart toate ferestrele și i-au pisat cât au putut. A trebuit se pășească poliția turcească la mijloc ca se restabilească pacea!

Firește poliția a întervenit numai după-ce faptul era împlinit, păharul de venin al urei vărsat de unii și beut de ceialalți!..

Albanezii revolțai

În zilele din urmă a săptămânii trecute, din Albania (între Muntenegru și Epir, pe țărmul mării), a venit deodată o veste mare: Albanezii, poporul cel mai înaintat, numeros și temut, au prins arma contra stăpânirii turcești!

Aproape 5000 din districtele Ipek și Djakewa, s'au revoltat în contra autorităților!

O luptă s'a dat la Djakowa între trupele trimise din Salonic, Monastir și Üsküb, și între răsculați. Perderile au fost mari de ambele părți!

S'au trimis la Üsküb 7 batalion de infanterie.

Ear' Marți, în 30 Nov. s'e telegrafiază că au fost noaue tulburări mari! Albanii cer autonomie pentru țara lor! S'au trimis nouă trupe. E teamă ca Sârbia și Muntenegru încurajiază pe răsculați, și că de nou ar putea lua flacări Balcanii, de astă-dată într'o parte și mai primejdioasă!

Puterea preotului

de a învîrî spre bine asupra poporului seu.

Merisor, Nov. 1897.

Intr'un articol din „Revista Orăștiei“ am zis, că poporul român, prin nimica nu se poate așa ușor și repede lumina, ca prin preot și prin foi românești.

Azi s'e arăt o dovadă scoasă din viața mea proprie

Când am intrat în slujba preoțască în Merisor, am aflat aci un om deștept, știutor de a scrie și cel, și toate lucrurile le puteam isprăvi cu dînsul, dară când era vorba de Români și Maghiari, el totdeauna era pe partea Maghiarilor! Dacă am cercat a-l dojeni, îmi răspundea:

„Noi nu ne putem pune cu domni, căci, așa toate drepturile sunt în mîna lor, și te „suc și te resuc cum le place! Noi trebuie să „stăm pe loc, și poate când va mai veni „odată Muscanul, să ne mai putem deslănțui „din ghiarile lor!“

alunga praful și sudorile drumului de până aci. Timpul înaintase binișor, se apropia miezul zilei, ear' cerul senin începea a se coperi iciclea cu câte un petec de nor alburiu, cari din ce în ce condensându-se, soarele nu-și mai putu trimite în urmă sărutul de raze asupra pământului.

La o mică depărtare dela băi, locuște amicul C... pe care de mult nu-l cercetasem. Mă hotărâui să mă abat și pe la dînsul pentru „a-i da binețe“...

Fusei primit cu multă dragoste, era însă p'aci s'e-l supăr, dându-i a ntelege, că de seară voi să mă întorc ear' la băi. Nu era chip de scăpare. Seara trebuî s'o jertfesc pentru a-i face ospitalului meu amic plăcerea. Pentru-ca seara s'e ne fie cât mai plăcută, el mai câștigă vre-o trei persoane „acreditate“ casei.

Până doamna casei vedea de ale mîncării, noi ne vedeam de pregătirea apetitului prin „fluiditățile“ ce ni-le oferea domnul casei. Credința bătrânilor despre ziua prorocului Ilie se împlinise... Afară cerul purta războiu în contra pământului, pământul gema de greutatea loviturilor ce i-le trimetea sfântul Ilie... Ear' înlăuntru noi purtam războiu contra sticlelor!

Era o căldă petrecere familiară. Și pentru-ca animația s'e fie la culme, stăpânul casei așeză „notele“ pe un „Ariston“ și numai ce începî dragă a ne face „musică“... Atăta mai lipsea. Amicul meu învîrtea cu mare „abnegațiune“ mînerul aristonului, ear' noi două părechi măsuram în tact lărgimea odăii în care ne aflam. Năcuzul era că numai două dame fiind, un dansator era totdeauna în... talon, dar' și așa se făcea bine, căci acel din talon înlocuia adeseori pe aristonist. În pause răsunau cântări în cor mixt, acompaniate de ciocnirea pocalelor.

Cât de tari și de mari îi credea bietul om pe Maghiari! Trebuie că în aieva bine s'e fi fost vre-odată tuns și ras și netezit!

Așa judeca acest om din satul meu, țeran, și mulți sunt încă cei-ce ca el judecă! Așteaptă și ei, în felul lor, o „rezolvare a chestiei valache“, ba cred chiar în ea, ori-cât ar bucina „oficioșii“ noștri, că această chestie „nu există“!

Mi-se scula pîrul pe cap când auziam păreri omului acestuia așa greșite în prețuirea puterii maghiare la noi, dar' ce puteam s'e-i fac? Căci el de când a fost eșit din școală, n'a mai fost cetit foi românești, nu l'a mai luminat nime, și așa nu era de loc în curat cu lucrurile dela noi!.

După oare-care gândire m'am hotărît, ca pe ori-ce cale s'e-l deștept, s'e-l aduc la bine pe acest om. L-am chemat la mine, i-am cetit din foi românești, i-am mai dat, acuși cu silă, să mă ducă și acasă, și m'am trezit numai cu omul, că mă roagă să stau de mai mulți oameni din sat, ca cu toți laolaltă să ne „aducem“ mai multe foi românești, ca să știm toate mișcările și păreri cum stau!

Mi-s'a luminat lumea de bucurie, și, firește, am făcut, și azi avem 5 foi românești în sat, care se cetesc regulat de toți cei-ce știu carte și scrisoare.

Eară omul meu care s'e credea neputincios față de stăpânirea nedreaptă, azi vede cu totul în altă lumină lumea, și nu dela alți, ci dela el însuși, și prin puterea lui are bună nădejde a se deslănțui cu vremea, de jugul nedrept ce ne apasă!

Eată ce m'a îndemnat pe mine să prind peana și să scriu că poporul român prin preot și prin foi românești, s'e poate de minune bine lumina și deștepta!

Și eată de ce am zis că acum ori nici odată preoții s'e se facă adevărați apostoli ai școlii poporului românesc încredințat lor spre păstorie!

Și eată de ce am zis că toată inteligența română după putere s'e aboneze foi românești, chiar și din punga proprie pentru poporul din giurul seu!

Isidor Saturn.
preot.

ȘTIRI POLITICE

Badeni — s'a dus!

Pe când cetitorii noștri aflau din numărul trecut că guvernul din Viena în frunte cu Badeni e aproape de cădere, el își înainta tocmai M. S. Împăratului rugarea de-a-l ușura de sarcina de-a ținea mai departe frâiele statului în mână!

Și M. S. i-a primit dimisia. Ce l'a îndemnat la asta, au fost atacurile de ne mai suferit ale Nemților și uriașele scandale ce deputații germani le făceau în dietă, împedcând orice înaintare a desbaterilor ei! (La alt loc dăm câteva „spicuri“ din acele ședințe.)

E vorbă numai, că oare cu căderea lui Badeni, s'e cadă și politica pe care el o pornește, de-a ridica pe încetul și pe popoarele

negermane în drepturi politice deopotrivă cu cel german? Atunci căderea lui ar fi pentru negermanii de dincolo, dar' și pentru noi nemaghiarii din Ungaria, încă o poticnire în drumul greu spre ținta luptei noastre naționale. Nu e însă temere de aceasta, și chiar de s'ar întâmpla, cauza dusă odată până aci, nu s'e va îngropa, ci, mai curînd ori mai târziu, ea ear' se va ridica la suprafață, poate pentru a nu mai putea fi nici-odată îngunghiat!

Revoluție în Austria?

De unde? Cum? Eată:

Dând guvernul lui Badeni ordinațiunea prin care pune în Bohemia și limba cheh în drepturi deopotrivă cu cea nemțască, Nemții i-au pus gând rău! Anume s'e-i împedce ori-ce lucrare a dietei, de nu va retrage acea ordinațiune! Badeni, așa fiind și voia M. S. Împăratului, n'a voit s'o retragă. S'a început atunci o luptă cruntă în dietă. Nemții împedcau cu ori-ce mijloace lucrarea dietei! Slavii, Cehii cu Polonii, Slovenii, Români și chiar o parte a Nemților, cei mai așezați, formînd majoritatea dietei, sprigineau însă pe guvern. Lupta a început s'e devie tot mai înverșunată, mai pătimașă! Nemții, mai puțini, au pornit-o pe cale dreaptă vor fi bătuți, au vorzit-o pe larmă, chiar pe bătaie, numai s'e nu lase dieta să mai lucreze sub conducerea acestui guvern, ce nu le împlinește nedreapta lor cerere! Și precum în dietă creșteau scandalele, așa în țară creșteau patimile și ura popoarelor între sine! În dietă s'a ajuns la cuțite, în afară la demonstrații uriașe! În dietă din 23—26 Noemvrie scandalele au mers până acolo, că au dat cu cerneală după președinte, i-au sărit în cap și l-au trîntit și l-au bătut, apoi deputații între sine, isbindu-s'e cu pumnii și cu picioarele! Atunci ministrii au dus în dietă o companie de poliști înarmați și au aruncat afară vre-o 12 Nemți lărmuitori. N'a folosit. Înverșunare mai mare! Înjurături la adresa ministrilor, a președintelui, a poliștilor, cât Doamne apără.

Ear' afară pe strade studentimea arangea demonstrații teribile, că poliția nu mai răzbea cu ea! Nemții ziceau că ei nu lasă să fie trîntiți jos chiar la ei acasă, Slavii că ei fiind mai mulți, au drept s'e împartă dreptatea și fără Nemți! O înverșunată luptă națională în dietă și pe strade! În Viena prin 27—28 a trebuit se iasă armata să facă rînduială. Un escadron de husari cu săbiile trase loveau în mulțimea de demonstrați, rînd și călcînd sub copitele cailor. Era plină revoluția, încât la Curtea Împărească au închis străvechile porți, lucru ce dela 1848 nu s'a mai întâmplat!

Așa nu mai putea merge. Dieta a fost închisă și guvernul și-a dat abdicarea în 28 Nov. M. S. Împăratul a însărcinat pe baronul Gautsch cu formarea noului ministeriu. Acum s'e crede că Gautsch, ca să facă pace, va retrage ordinațiunile cu pricina. Asta însă ridică pe Cehi în picioare! Ei au și pornit în țara

această ciudățenie, l-au apucat pe omul nostru cam din scuit că de ce n'avea jalba în mână scoasă gata, de a făcut pe lumină sa să zăbovească atîta amar de vreme cu pacostea cea de naframă? Și badea Nichifor, cum era el acum cu cușma pe ureche și neîngrădit la gură, le-a răspuns:

— He, hel las' că doar' v'e știu eu cine sîntei! De țineam eu beleaua cea de jalbă așa plăcintă sub nasul vostru, atîta rău cât se mai întâlnea ea cu mîna Împăratului! Da vezi că-s om pășit și mai bine mi-a prins par'că prostia mea, decât mîntea D-voastră...

Em. Grigorovița.

Din excursiune.

— Amintiri —

Era ziua prorocului Ilie, zi despre care bătrîni din popor țin că e foarte primejdioasă în ce se ține de schimbarea timpului. Plecasem la o petrecere ce avea să se țină în A. tocmai în seara aceea. Prin întâmplări neprevăzute însă, ținerea petrecerii se zădărnici abia cu două zile înainte, despre ce eu nu aflasem încă. În drumul meu aflu neplăcuta noutate, prin care călătoria mea deveni zadarnică.

Pentru a mă întoarce de unde plecasem nu aveam voie, cu atît mai virtos, că și așa aveam propusul de-a face o plimbare de mai multe zile. Fiindcă timpul frumos mă facea să nădăjduesc că credința bătrânilor despre ziua prorocului Ilie își va da sieși atestatul de... paupertate.

Îmi schimbaiu deci calea cătră locul de recreare dela băile din G., pentru-ca s'e-mi pot

Și tot așa, eată ne trezim surprinși de aurora dimineții. După-ce ne împăcasem cu Bachus, era lucru natural ca nici pe Morfeu s'e nu-l supărăm. I-am dat și lui tributul, deși nu în măsura cuvenită... După un mic dejun cam târziu, eu am plecat apoi s'e-mi urmez turneul.

În D. avui fericirea a întâlni mai mulți cunoscuți, pe cari de ani nu-i mai văzusem. Prietenul G. din S. îmi face propunerea s'e-l cercetez, și la stăruința lui cedai. Propusul era ca de seară să luăm cina la masa lui, întâmplarea însă a adus cu sine, că numai la dejun am ajuns acasă. Într'o zi fiind o nespuse căldură ne-am decis a face o excursiune la băile reci din apropiere. O porumbiță din „Munții-Apuseni“ și scâlta drăgălașele penișoare în apa rece ca ghiața a băilor din B. Societatea românească era reprezentată abia de vre'o patru-cinci persoane, cari aci își petreceau sezonul de băi. Formînd cu toții o masă, ne adăncim în diferite discuții, avîndu-și fiecare obiectul seu de pertractat.

La ordine vine cîntul, eu sînt provocat să încep.

Porumbița dela prima vedere trezise în mine o deosebită simpatie și, din munți fiind, începu: „Mîndruliță dela munte“... Se urmează cu altele și eu finesc cu: „Dacă vrei s'alini durerea“...

La o masă vecină stăteau trei coconăși împintenați, tot excursioniști. Pe fețele lor se vedea „nemulțămirea“ patriotică la auzul vorbelor și cîntărilor românești... Încearcă și ei cu un atilism, dar' l-au scrintit de-a rîs toată societatea de ei...

Nu peste mult ei și plecară și noi aflară că s'au depărtat fiindcă noi, de dragul lor (!) nu am cîntat și ceva... ungurește! U bată-i toaca! Auzi pretenție! Observ că în ținutul acesta e tare înrădăcinată „ideea cu pricina“, încât puternicii zilei așteaptă dela fiecare om, ca să știe ungurește, pentru-ca să poată fi „om“ (!).

Hi, hi, hi!..

Am plecat și noi, dar' mie îmi venia să nu mă mai duc, așa de mult mi-se opriseră ochii și inima la... porumbiță.

Au trecut mai multe zile. Mă aflu earăși la băile din G. Societatea română de-aci tocmai în acea seară arangiază o serată de „adio“ în onoarea unor oaspeți ce se depărtau ca mâne. Toată suflarea românească se grupează la mese și se începe veselia. Toaste, cîntări, berechet, ear' musica bine organizată a Faraonilor din O. ne desfăta cu piese animante. Infățîșarea pavilionului în care ne aflam se schimbă deodată: cei mai tineri părăsindu-și locurile începură a îndeplini invitațiile orchestrei lui R. Pavilionul era încungururat de ochii curioșilor... „Așa și tot așa!.. s'e tot jucăm s'e tot săltăm“...

În ziua următoare totul își reluase mersul seu obicinuit. Strîinii însă aveau cu un obiect mai mult de discutat; serata bine reușită a Românilor. Mulți și multe vor fi dorit să poată fi pe câteva momente în mijlocul nostru, însă de geaba căci: „Mulți chemați, dar' puțini aleși“!

Nicu.

lor (Bohemia) demonstrații groaznice contra Nemților ce nu-i lasă să se folosească în pace de un drept meritat.

Eată ce spun telegramele despre stările de acolo în zilele acestea.

Graf, 29 Nov. Mari demonstrații contra Nemților. Incălcări sângeroase. Un demonstrant a căzut mort, mulți răniți! Tot orașul cuprins de groază!

Praga, 30 Nov. Eri toată ziua, până seara au fost mari demonstrații! Vre-o 500 studenți germani au voit să demonstreze contra Cehilor. Acestia însă s'au răsunat, încercarea ce s'a produs, un student german a fost bătut crunt, ear' altul străpuns cu cuțitul. Vre-o 10.000 Cehi seara au manifestat pe piața Wenzel. A trebuit să intervină miliția!

Reichenberg, 30 Nov. Azi noaptea Nemții au demonstrat contra Cehilor. La reuniunea „Ceske Beseda" au spart toate geamurile!

Praga, 1 Dec. Aici a izbucnit adevărată revoluție contra Nemților și Jidovilor! Casele și prăvăliile Nemților sunt zdrobite cu petri! Nemții se ascund prin pivniți și poduri. Trei companii de infanterie și un escadron de călăreți (dragoni) a trebuit scos să facă ordine. Dragoniri cu săbiile lucrează la curățirea stradelor!

Praga, 2 Dec. Turburările sunt tot mai furioase! Sinagoga au bătut-o cu petri! Trei regimente lucrează la restabilirea păcii, fără succes! Mulțimea e înarmată cu revolvere, pe cari le descarcă asupra polițiștilor și soldaților!

Același lucru se vestește și de prin alte orașe Cehi din Bohemia!

Praga, 3 Dec. Guvernul a decretat pentru Praga și jurul ei legea statură și a instituit tribunale pentru a dicta osândiri imediate!

Treburile școlare.

Perderea școlii din Sânpetru!

Din o corespondență mai lungă ce ni-se trimite din apropierea Hațegului, din lipsa de spațiu, extragem următoarele:

Măchit până la inimă de critica stare a școlii acestui protopopiat, unde toate păturile sunt înghetate, cu durere trebuie să Vă descopăr, dle redactor, că școala confesională gr.-or. din comuna Sânpetru cu filiile Săcel și Ucin (protopopiatul Hațegului) nu numai că e în agonie, precum zicea corespondentul D-voastre într'un număr trecut, ci astăzi o putem numi moartă!

Ei cum
Vzând autoritățile politice că în comuna Sânpetru cu filiile sale astăzi nu se află nici școală, nici învățător, și nici preot, au hotărât că aci să deschidă o școală nouă, pentru-că cei din fruntea treburilor nu arată interesul de lipsă.

La sfatul deputatului Nopcsa, voiau să o facă aceasta încă demult, dar' nu au putut, pentru-că fostul administrator prot. A. Stanca, simțind aceasta, a făcut ca aci să fungheze cei mai harnici învățători, cari se rivalizează și cu de-al statului, și astfel școala până aci a fost mântuită.

Dar' în vara anului acestuia schimbându-se conducerea, și cum zic, preot nefind în sat, nu s'a mai întrepris nimenea pentru cauza aceasta. Învățătorul s'a dus; poporul bucuros că s'a scăpat de școală, nesilindu-l nimeni, nu mai face de sine nimic.

Autoritățile politice vâzând prilegiul bun, turma părăsită, în săptămâna trecută au închiriat o casă pentru școală, ca să înceapă anulul viitor — adică cu 1 Ianuarie 1898, aducând și un învățător să se înceapă prelegerile conform legii.

Nu știu fi-va școala comunală ori de stat? Știu numai că a dispărut, a murit școala confesională din Sânpetru cu filiile sale: trei comuni compacte gr.-or.!

Doncilă.

Dela Deva.

Renovarea școlii gr.-or.

Renovarea aceasta este opera unei finanțări norocoase, care s'a săvârșit fără a cheltui un crucer din banii bisericii!

La propunerea părintelui George Nicoară biserica a parcat în 11 părți pe seama a 11 credincioși de ai noștri, un pământ, care aduce la an înainte de comasație — 5 fl. ori nimic; după comasație aduce 38 fl. Oamenii zidesc pe acest loc și se rescumpără în 20 de ani, unii îndată. Finanțarea și evidența acestora o conduce, din încredințarea sinodului și a Ven. consistor, părintele Nicoară și August A. Nicoară, ca secretar al comitetului. Din acești bani au încurs aproape 1200 fl., depuși vre-o 900 fl. la „Hunedoara" prin susnumiții, la stăruință și mijlocirea lor. Biserica va mai căpăta vre-o 1400 fl., din parcelele neplătite, dar' vândute pe amortisare.

Numiții epitropi fac 2 licitațiuni prea norocoase. Întreprinzătorii Ioan Ștef și Carol Cozian săvârșesc, fără venit, o lucrare de 3000 fl. după părerea pricepătorilor, cu suma de 1100 fl. Epitropia însă, începând renovarea „școlii", a săvârșit renovarea școlii, apoi a 3 zidiri din curtea școlii, a pardosit curtea cu canal, a reparat 2 lungi ziduri din mezină, cari, cu școala dimpreună, erau de mai mult de 20 de ani în starea de ruină a unei moșii părăsite. A zidit cămară de lemne cu 4 despărțiminte, șopru și cuptor comun și altele. A reparat toate ușile, ferestrele, poarta și le-a colorat în ulei. Trepte de piatră, sco-curi noi, etc. A creat o curte frumoasă cu ștacet și 2 curți pentru gimnastica și jocul copiilor, a renovat scaunele și mobilele școlii și cancelariei parohiale ș. a., cari erau în stare de compătimit, spre rușinea bisericii și perirea școlii! Toată curtea era o disordine și murdărie, azi e o curățenie, ordine și comoditate plăcută, zidire solidă, care a ridicat prețul zidurilor și vaza bisericii. Toate acestea cu suma relativ mică de 1200 fl. —

Amintesc, că școala era expusă închiderii; azi e la o înălțime cu cea mai bună zidire școlară cu un învățător de ori și unde!

Terminul renovării școlii era: 30 de zile, timpul vacanțelor, precum prescrie ordinul Ven. consistor.

În toată lumea renovarea zidurilor reclamă cheltueli, căci scad venitele brute și micșorează venitul curat.

Renovarea noastră însă nu e cheltuală, ci investire, căci o nouă chilie cu cuină și cămară acum zidite, ne vor aduce 82—102 fl. venit sigur la an.

La banca „Hunedoara" am fi căpătat după 1200 fl. 6% = 72 fl. la an; investirea ne aduce deci cu 10—30 fl. mai mult și ai pe de-așupra, școala gratis.

În fruntea comitetului stă veteranul jude la tabla regească, dl Ioan Moțiu, care prin tactul, blândețea, autoritatea și zelul seu a contribuit prea mult la bunaînțelegere dintre noi, prima recerință la ori-ce lucrare folositoare! Vechile certe și uneltiri și-au aflat — judele drept și cărmaciul destoinic! Astfel temelia lucrărilor noastre în bune mâni se află.

NOUȚĂȚI

Congregația de iarnă a comitatului nostru va fi conchemată pe 13 Decembrie n. la Deva. Vor fi multe și de mare interes pentru noi Românii lucrurile ce vor veni în dezbateri în această congregație. Toți domniile membri români să nu întârzie a grăbi la adunare, căci mai virtuos ca altădată au datorință sfântă a veni. Aflăm că fruntașii noștri ramâni din comitat vor ruga și special pe fiecare să vie, și în de rēu nume se va lua celor-ce vor rămânea acasă.

Un pas înapoi! Față de mișcarea de protestare a Sașilor, guvernul a făcut un pas înapoi. A scos din planul de lege cuvântul „kizárolag", că adică numai ungureștii ar fi a să scrie numele comunelor pe viitor. Prin asta lasă voe să se scrie și în altă limbă, așa mai napoi, mai a cenușotcă!

Ne-ar putea asta mulțumi și înmuia? La nici un caz! Căci totuși pretinde să scrii în cărți și în sigile și peste tot locul și numele ungureștii, și încă „firește", în locul prim!

Pentru acea Români noștri se-și facă și ei datoria de protestare bărbătească acolo unde vor fi chemați!

Protopresbiter gr.-or. la Hațeg, să va alege la 11/23 Decembrie a. c. Comisar consistorial rev. dn asesor consistorial Nicolau Ivan.

La temniță. Tribunalul din Alba-Iulia a inmanuat domnilor Aurel Danciu, proprietar și director de mine în Bucium; Dr. Ioan David, cand. de avocat; Simeon Dandea, proprietar; George David, student universitar; Ioan Naicu, proprietar în Bucium; Virgil Todescu, doctorand în medicină; Nicolae Băieșan, paroh în Bucium-Isbita; Grigore Sima, paroh în Cărpeneș; Elena David și Sofia David, din Munții-Apurseni, citația să între în temnița ordinară a-și face pedeapsa la care au fost osândiți pentru-că au împințat cu simpatie pe regretatul Babușu, când acesta ieșise din temniță!

Și noi stăm liniștiți și «desbatem» și «ne socotim» ce acțiune «mare» să

pornim, în loc ca atâtea provocări obraznice, să ne zgudue momentan și să ne stoarcă hotăriri bărbătești!..

Protopresbiter gr.-or. la Dobra, să va alege în 16/28 Decembrie a. c. Comisar consistorial revds. dn asesor Nicolau Ivan.

Un matriculant care conștiiu face arătări oficioase false! E jupânul Szász Sándor, notar în Balomir, ajuns și el din mila lui — Bánffy, să poarte chingă națională maghiară peste pept, din vreme în vreme. Dar' uite ce face mnealui: Dlui inv. J. Balomiri din Balomir i-s'a născut un fiu. Peste 3 zile a mers și a înștiințat matriculantului nașterea fiului seu, dar' numele nu i-l'a putut spune, că nu-l' botezase încă. Legea îi dă drept să-l' boteze și să înștiințeze numele ori când în 60 de zile dela naștere, numai nașterea s'o înștiințeze în 8 zile. Așadar omul și-a făcut desvârșit datorința. Pipirnicitul reprezentant al altarului lui Bánffy însă, ca să nu deschidă cartea de 2 ori, căci e, recunoaștem, lucru greu acesta pentru el, că abia o poate ridica, — a zis că așa, fără nume, el — nu primește înștiințarea!.. Dl învățător i-a spus: eu mi-am făcut datoria, treaba d-tale mai departe. După botez îți voi spune și numele, naște de cele 60 de zile prescise. Dar' omul cu inimă rea, ce face? După 8 zile face arătare la judecătoria contra dlui învățător Balomiri, că nu și-a înștiințat băiatul în termenul prescrist!

Adecă o arătare oficioasă falsă! Judecătoria din Orăștie, a citat pe 1 Dec. pe dl Balomiri, și, deși a spus cum s'a întâmplat, l'a pedepsit cu 3 fl., având a da crezământ arătării „oficioase" a omului »de încredere« a »statului«, și nu bietului om cu pățânia!

Am rugat pe dl Balomiri să facă arătare contra matriculantului volnic, pentru care a mai fost pedepsit un teran din Balomir, tot așa pe nedrept, și anume să facă arătare la inspectorul de matricule Barcsay Béla la Deva, și în același timp recurs contra judecătării, la judecătoria. De nu se repară »greșala«, să facă arătare până la ministru, provocând-se la legea care îl arată nevinovat.

Decorat. Dl Constantin P. Barcianu, director la școala de agronomie și meserii în Armănești (România), a fost decorat, pentru merite, de M. S. Regele Carol I. al României, cu Ordinul Coroana României, în gradul de Cavalier.

Pentru universitarii români din Viena, precum spune »Patria« din Cernăuți, e vorbă să se înființeze un internat. Sâmbăta trecută a avut loc în Kaiserhof o consfătuire în privința aceasta. Se zice că un capital de 20.000 fl. e deja asigurat.

Cele multe înainte!.. Precum aflăm au început deja să se sosească la dna presidentă a „Reuniunii femeilor române" la Deva lucruri de mână menite a fi duse la Viena pentru a fi vândute și pentru — a face și numele Româncuțelor noastre și hărnicia mânilor lor cunoscute lumii mari din împărăteasa cetate.

Din Romos și din Hunedoara s'au trimis deja la Deva mai multe lucruri drăgălașe, mai săptămâna trecută, ear' în 1 Dec. dna presidentă a primit prin postă din Margitamar (com. Torontal) un admirabil covor („Chilim", cum îi zic trimițetoarele), cum mai rar de văzut! Tot prin postă a sosit dela d-șoarele Iosefina Trifan și Sița Roșca din Murș-Uioara, vre-o 10 bucați: covoare, oprege (cătrințe), stofe și altele, împreunate de o foarte călduroasă scrisoare, prin care dna presidentă e rugată să primească și dela domnialor, deși nu-s în comitat și nu-s încă membre ale Reuniunii, lucrurile trimise, căci și dânsule cu dragă inimă vor să dea ajutor la lucrul bun pornit de Reuniune.

Stimatele Doamne și surorile terance din comitat, care, precum s'au primit înștiințări, încă multe pregătesc câte ceva, să binevoiască a grăbi cu ele și, repetăm, pe 8 Dec. să le pună la postă negreșit!

Cele multe înainte!
(Sunt rugate a nu pune, deocamdată, prețuri prea mari, pentru-ca cu atât mai ușoară să fie acum dintâi introducerea mărfii, printre celelalte!)

Noul palat al tribunalului din Deva, care se va zidi unde a fost „Curtea cea mare", va costa 248.000 fl.

Copii înveninați cu — fluerici de zăhar! O întâmplare ce poate pune pe gânduri pe... mănăcătorii fluericilor de zăhar, a avut loc săptămâna trecută în Sebeșul-săsesc. Un părinte de familie s'a plâns dlui medic Dr. Elekes, că doi copii ai sei s'au bolnăvit pe neașteptate după amiază. Întrebând că ce au mâncat și spunându-i-se, medicul le-a prescrist ceva ce să le ușureze mistuirea, în credință

că mistuirea grea va fi pricina. Noaptea însă târziu, părintele vine și înștiințează pe medic că băieții sunt foarte rău, unul e în afară de sine, în luptă cu moartea! Bănuind că va fi înveninare la mijloc, dl Dr. Elekes luând cu sine medicinile de lipsă contra înveninării și alta pentru vărsat, a alergat la fața locului, a dat bolnavilor să verse, apoi le-a dat medicament contra înveninării, și într'adevăr a scăpat vieața bieților copii, dovedind îndată că fuseseră înveninați de fluerici de zăhar colorat ce mănăcaseră peste zi!

Drumul de fer dela Vinț peste Sebeș la Sibiu—Seliște, s'a deschis Joi în săptămâna trecută.

Atentat cu dinamit în Băiță. În noaptea de 20 spre 21 Nov. făptuitori necunoscuți au pus dinamit la locuința inspectorului de mine (băi) Francisc Vane în Băiță. Au pus 3 bucați de dinamit în apropiere de odaia de dormit a inspectorului. Au explodat cu o detunătură puternică stricând veranda, dar' nestrăbătând în odaia unde dormeau. Se crede că niște lucrători nemulțumiți ar fi făptuitorii.

Cununie. Olga Romoșan și Rudolf Murrșan își vor sërba cununia în 9 Decembrie st. n. la 11 ore a. m. în biserica rom.-cat. din Orăștie. Trimitem felicitările noastre!

Notar public neputincios. Aflăm că notarul public din Deva, este acum de mai mulți ani, într'o stare fizică atât de decăzută, încât nu mai e deloc în stare să-și facă slujba în regulă și cu acuratețea ce se recere la oficiul de notari publici. Comite atâtea și atât de mari greșeli, nu cu voia, ci din slăbiciunea de creeri (stupiditatea) în care a căzut, încât să miră toți cei-ce primesc acte dela el, cum pot figura acelea ca — documente publice!

Noi ne mirăm de tribunalul și de judecătoria din Deva și de dnii advocați, cum pot suferi această stare de lucruri periculoase pentru afacerile publice de drept și de avere?

Că cei dela comitat o suferă asta, nu ne mirăm. Pentru ei e bun ori-ce stupid la ori-ce post cât de înalt, numai Ungur să fie, — dar' tribunalul și judecătoria și advocații nu-i permis să aibă și dânsii »considerația« asta!

Blonda soață de drum... Un negustor din Alba-Iulia a călătorit deunăzile la Pesta, să-și cumpere marfă multă. Pe drum, în cupeu, a făcut cunoștință cu o damă tinăra foarte frumoasă, blondă. S'au împrenenit repede. În Pesta ei și-au luat sălaş la un hotel, înștiințându-se camerierului ca »soț și soție«. »Soțul« însă, de multă încredere ce se vede că avea în »soția« sa, a dat camerierului 3000 fl. în samă, să aibă grije de ei, să nu-i fure care cumva oare-cine peste noapte. Și a durmit bine, tignit... Dimineața tinăra damă sub cuvânt că fuge până în prăvălia din apropiere să cumpere niște ace de pēr, a eșit. A așteptat negustorul ce-a așteptat, »doamna« nu mai venia. A plecat și el, să-și țirgue după ce venise. Când cere la camerier banii, acesta îi spune, cu multă supunere, că prea onorata doamnă soție i'a cerut dela dînsul. El i-a dat și doamna s'a dus în oraș... Negustorul a venit »ușor« acasă, ear' prea stimata-i »soție«, și-a fi vâzând de rînd să-și afle altul tot așa cuminte ca ăsta...

Societatea „Petru Maior" a tinerimi universitare române din Pesta, s'a constituit pentru anul școl. 1897/8, în modul următor: Președinte: George Adam, stud. în drept; vicepreședinte: Vasile Virgil Moisil, stud. în med.; secretar: Ioan Pop, stud. în drept; casar: Camil Velicean, stud. în drept; controlor: Ioan Fruma; notari: Virgil Păușan, stud. în drept, și Petru Maior, stud. în drept; bibliotecar: Nicolae Mihulin, stud. în fil.; archivar: Augustin Străitariu, stud. în drept; econom: Aurel Cioban, stud. în drept. În comisia literară: Președinte: Ilarie Chendi, teol. abs. și stud. fil.; referent: Vasile Virgil Moisil stud. în med.; membrii: Aurel Cioban, stud. în drept, Ioan Pop, stud. în drept, Ioan Fruma, stud. în drept., Stan Vidrighin, stud. techn., Nicolae Mihulin, stud. în fil. În comisia supraveghitoare: Roman Rudneanu, stud. în med., Traian Morcan, stud. în drept., Victor Peștean, stud. în med.

Două răspunsuri.

Biscaria, 18 Noembrie 1897.

La corespondența din Hațeg apărută în stimata foaie „Revista Orăștiei" Nr. 46, fiindu-mi timpul de tot prețios, răspund numai scurt.

Autorul susține: că »școlile confesionale gr.-or. din acel tract, al Hațegului, sunt în agonie, ear' afacerile bisericești în o confușiune ne mai pomenită«.

Stau de vorbă cu cele din urmă. Starea bisericilor în timpul scurt de când am primit

funcțiunea în 9/21 Septembrie a. c. declar, că după cât cunosc afacerile, nu s'a schimbat. Anomalia, pe care am aflat-o nu 'mi-a succes să o delatur.

Cine a mai văzut, de pildă, să conducă matriculele bisericii un laic? Lucrul acesta, care servește spre rușinea organelor bisericești, se află și astăzi în Hațeg, pe lângă toate provocările, în mâinile învățătorului Nicolae Sănușian. Exploatarea tractului 'i-a căzut subite din mâni, nu-l mai poate întinde ca o peie de vacă. Aici e bubă și asta-i manevrarea cu debuturi false în publicistică.

Despre școale susține că așa fi denumit câte 2—3 învățători. Asta-i adevărat minciună!

Este știut, că cei aparținători de confesiunea gr.-or. pot să se organizeze independent atât în cele școlare, cât și în cele bisericești. Când am primit funcțiunea de adm. protoprsb. am avut în vedere această dispoziție. Am ascultat deci cu supunere de cei-ce dispun de un drept inalienabil.

În cauza datoriei bisericii din Petrila, autoritatea mea superioară m'a însărcinat să ies în fața locului. Cu ocaziunea aceasta, poporul, constituit în corporațiunile prescrise prin lege, a pretins, în lipsa de concurent calificat, să se institue provisor unul din comuna menționată cu o calificatiune, după cât am fost informat, de 4 clase gimn. Necunoscând întreaga afacerea, am zis că da, dar' după-ce s'a clarificat că cel pretins e pe un timp la miliție, li-am pus în vedere imposibilitatea, căci instrucția în școală trebuie să se înceapă. Am eșit din biserică și invitat la preotul Ioan Preda, de nou am fost recercat să le satisfac, susținând că până la sosirea aceluia dela miliție, preotul susnumit, care s'a și obligat, va deschide școala. Această lucrare ulterior oare nu se putea efectui? Fiindcă un superior n'are drept de-a nimici ceea-ce le ofere legea, am deobligat pe susnumitul preot să deschidă școala.

N'a trecut mult și mi-s'a raportat, că școala nu s'a deschis și că dacă va fi învățător cel care 'l-a pretins poporul, aceea se va preface în comună. Tot în raportul acela s'a cerut să le trimet de învățător pe Stefan Aruncutan din St.-Mihailul-inferior. Pe acesta 'l-a pretins o autoritate școlară, după care la poruncă am și scris. Despre incident s'și deoseamă vinovatul, căci eu am satisfăcut la poruncă. Pe acesta și nu pe altul 'l-am autorizat să funcționeze ca învățător. Complicațiunea provocată de însuși îndreptății la regularea afacerilor școlare, am transpus-o superiorilor, pentru de a decide în cauză.

La celelalte provocate în corespondență, produc drept dovadă prezența învățătorilor actuali în funcțiune: Simion Albu în Petrila-Gărgani, Nicolae Părăian în Ocoliş, Iuliu V. Ioanoviciu în Federi-Fizești, cari mi-au dat sucurs la rezolvarea agendelor școlare.

Știu acești domni, căți au petționat că unde numai am știut că e lipsă, am făcut dispoziție ca școala în cursul său să nu fie împedecată. Au obvenit diferențe între învățători și popor, aplanarea s'a probat și de către organele locale; și că în unele locuri nu s'a putut obține un rezultat favoritor, nu e de vină conducătorul, care din maliție e tăvălit prin tină.

Pentru marele public să răspund dar' și despre celelalte comune despre cari se face amintire.

La Federi-Fizești funcționează cu diploma provăzută dela Prea ven. Cosist. Iuliu V. Ioanoviciu; la Ocoliş Nicolae Părăian, învățător calificat.

Complicațiunea dela Sănpetru datează înainte de-a intra eu în funcțiune. Despre aceasta spună dl Raitescu, învățător în Bărești. Dar' nici aici, înțelegând despre cauză, n'am stat indiferent. Am convocat comitetele aparținătoare de școala aceea, și după mai bine de o oră și jumătate mi-a succes să-i înduplec să susțină școala confesională. Durere căci n'a trecut mult și 'mi-s'a anunțat, că earăși s'au rentors la starea anterioară. Parochul Dionisiu Ungur a fost imediat însărcinat să cerceteze afacerea încă odată, care, după raport, a rămas fără rezultat.

La Livezeni s'a susținut starea anterioară. Iuliu V. Ioanoviciu a cerut să fie numit acolo.

Occupat peste măsură, 'l-am autorizat pentru postul acela, dar' înțelegând dispoziția poporului, degrab am dispus retragerea, fără a provoca complicațiuni.

Gridu are școală cu sistem ambulant, anexată la școala din Valea-Sângiorsului, la care funcționează ca învățător Nicolae Tinerescu.

La Baia-lui-Craiu și Toplița am denumit pe Mihail Chișu. Respingându-l poporul, am însărcinat parochul local să aducă starea școlai în ordine.

Despre Cinciș, la ordinul primit, parochul Ioan Suciuc 'mi-a raportat, că toată întrepunerea s'a pentru regularea lefei, a rămas fără rezultat și că poporul nu vrea să știe decât de cei de-alor. Tot asemenea se raportează și despre Teliuc, unde poporul numai de greutăți să nu audă.

La aceasta declar de încheiată ori-și-ce corespondență venită cu acuse nefundate. Imi port cu scumpătate și cu spese proprii oficiul de care numai superior lor voui da seama.

Nicolau Șuca,
paroch și adm. protopr.

Petrila, 25 Nov. n. 1897.

Onorată Redacțiune,

Cu mare plăcere obișnuiesc a ceti prețuita foaie ce redigiați. Imiplace să urmăresc și sbiciuirile ce le cetesc față de cei vinovați, încât acestea se întemeiază pe adevăr!.. Dar' în nrul 46 cetesc o corespondență din Hațeg, în care se învinuște dl administrator tractual în ce privește afacerile școlare ale acestui tract.

Ei bine, doară administratorul poartă vina că la posturile de învățători nu competează indivizi calificați? Au doară numai acum se întemplă aceasta? Nu vorbesc la adresa prea onoratei Redacțiunii, ci la adresa dlui corespondent. Haid' să ne facem mari, haid' să strigăm în gura mare contra școalelor noastre, cari și altcum așteaptă numai un lin vânt de invinuire, și sunt surpate până în temelii și rostogolite în prăpastia ce ne amenință!.. Nu cumva dl administrator în 3—4 săptămâni ne-ar fi putut face munți de aur?

Ear' dl corespondent față cu școala din Petrila, să nu spună ce nu știe, susținând că această școală și acum e 'nchisă', când adevărul e, că eu după primirea exhibitului protopresbiterial de dto 17 Oct., am început școala și cu vre-o 50 de elevi țin orele regulat până la altă deciziune a măritului Consistor.

Am fost însărcinat cu conducerea învățământului pe timp nedeterminat, cu observarea dlui administrator, că până la aducerea unei deciziuni din partea măritului Consistor.

Am început școala la 18 Octombrie v. și țin orele regulat până în ziua de azi. Acesta e adevărul.

Pe dl corespondent îl rog să nu trimită dară neadevăruri spre publicare.

Ioan Preda, paroch.

FEL DE FEL

Minte de copil.

— Ei bine, Ionel, tu care nu-ți place supă, tot mai ceri încă.

— Da, ca să nu mai rămână și pe de seară!..

Hogea și cu fiu-sau se plimbau într'o zi pe uliță. La o răspântie, întâlnesc un alai de mort. Nevasta mortului se bocea:

— Frate, fratele ieri mâncai, ieri beai, ieri te culcai; și acuma unde te duc? Te duc unde nu-i nici mâncare, nici băutură, nici alta, nici nimic!..

— Să știi, zise Nastratin Hogea către fiu-său, că p'asta îl duc la noi acasă!

— Ce faci, Fidi, cu păpușa?

— 'l-am tras, mămuică, un dinte, ca să-l pun peste noapte într'un păbar cu apă, ca tine!..

Notiță Literară.

„Moda Ilustrată“ e numele unei noue foi ce apare de vre-o lună la București, odată pe săptămână (Pasagiul Maca, șase floreni pe an.) E ziar de modă, după modelele traneeze și germane, cu câte 20—25 de gravuri (chipuri) de dame îmbrăcate după cea mai nouă modă și anutimp, și de pânzării. Schițăm aci cuprinsul numărului 4, primit de noi la redacție, din care își pot face gentilele cetitoare o idee asupra foii. Eată-l precum este intercalat printre cele 24 gravuri de dame și de lucruri de mână, pânzături, dantele etc. „Cronica Modei“ de Laura; „Lucru de mână“ (anume: explicație cum e a se face „Fășie pentru mijloc de masă“ după muștra desemnată, „Cofuri croșetate pentru plată de cămașă“, tot după figură arătată, și „Dantelă împletită“) Urmează „Explicarea gravurilor“, (pelerina cea mai nouă; rochie de lână „gris-fer“ pentru casă; rochie de postav „vert-amande“ pentru dame tinere; un grup de toaletă de stradă; etc.) „Secretul“ navelă de Francois Coppé; Anecdote; Iubitei mele, poesie de Carol Scrob; Un articolăș cuminț: „Soția trebuie creată“ de Michellet; Secretele mele („Corsetul și organele“, „Surmenajul“) de baronesa de Staaffe. Pentru mame: Despre Educația copiilor. Convorbiri: Moda viitorului; Un bal în 2097 de Caion. Felurimi. Explicația tiparului tăiat: guler de moda cea nouă.

Un cuprins, precum se vede, bogat. O recomandăm cu căldură damelor române și pentru cuvântul că vor învăța din această foaie românească de modă, numirile multor lucruri de casă și de îmbrăcăminte, în românește, pe cari numiri azi le știu numai nemțește, franțuzește ori, fugi!.. ungurește!

Pentru redacție responsabil: Petru P. Barițiu.

Intreprinzător român!

Subscrisul am onoare a face cunoscut onoratului public român, îndeosebi însă onoratelor comitete bisericești și școlare din comitatul Hunedoarei, că iau în întreprindere și îndeplinesc zidiri de

Case, școale și biserici,

după ori-ce plan, lucru bun, cu prețuri cât se poate de cinstite, ușoare.

La trebuință găsesc însumi întreg planul de zidire!

Am zidit până acum frumoasele școli din comunele Romos, Romoșel, Balomir, etc. În Orăștie: școala catolică, asilele de copii, sinagoga evreilor, sala de gimnastică a colegiului etc., ear' acum am în întreprindere biserică din Beriu și cea din Câmpuri-Surduc, și alte edificări.

Recomandându-mă binevoitorii atențiunii a publicului nostru și din alte părți, semnez cu multă stimă

(164) 13—15

Nicolae Părău,

edificator, în Orăștie.

„ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE.

Fonduri proprii: fl. 350.000. Depuneri: fl. 700.000

Circulație anuală: fl. 3.000.000.

(196) 26—

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

- 1) acordă împrumuturi cu interese de 8%;
- 2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5½, ear' dela corporațiuni culturale cu 6%;
- 3) cumpără și vinde realități;
- 4) cumpără și vinde mărfuri și produse
- 5) arăndează și exarăndează realități;
- 6) cumpără și vinde efecte publice;
- 7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3. 4. 5.

La institut se mai află 500 acții proprii, puse în vindere conform Prospectului staverit de Direcțiunea institutului sub Nr. 68/1897,

Ori-ce afacere se poate rezolva și informări se pot lua verbal în biuroul institutului, ear' în scris prin corespondență.

Orăștie, în Iunie 1897.

Direcțiunea.

ATELIER de TEMPLAR

Drumul țerii Nr. 3.

Casa proprie.

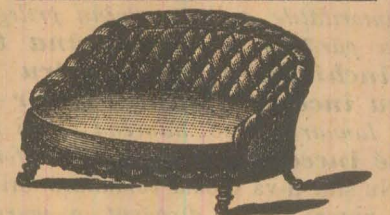
și

DEPOSIT DE OBIECTE FUNEBRALE!

Subscrisul îmi iau voe să atrag binevoitorii laure aminte a unor public din Orăștie și jur, asupra bogatului meu magazin cu tot felul de

Mobile de casă

precum: scaune, paturi, mese, dulapuri, canapele, etc. ce se află totdeauna gata, ori, la dorință, să găsesc după plac și în grabă!

Îmi recomand mai departe

Depositul de lucruri trebuincioase la înmormântări,

precum:

sicriuri,

de

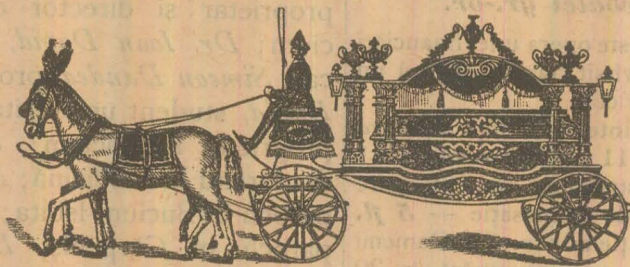
aramă, nuc,

goron și de

brad,

pompoase ori

simple;

cruci,

cununi de mort,

și toate

pânzele

de

lipsă!

Sunt 19 ani decând am aceste bogate magazine, în casele mele proprii (drumul țerii Nr. 3), ear' acum le-am arangeat și îmbogățit de nou și temeinic

Rugând onoratul public pentru numeroase comande, îi promit lucru bun cu prețuri foarte ieftine!

George Brassai

(145) 14—15

măsar.